

ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ
ของเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตชนบท ของจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2535

นายพูนชัย ไตรกุ瑟

ศูนย์วิทยบรังษย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสัมคม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-802-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019776

๑๑๗๘๙๑๙๙๑

Prevalence and Factors Related to Protein
Energy Malnutrition (PEM) among Preschool Children in Rural Area
of Nakhonratchasima Province 1992

Mr. Poonchai Traiphutorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Preventive and Social medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-802-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน
 ในเขตชนบท จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2535
 โดย นายพูนชัย ไตรภูม
 ภาควิชา เอกศาสตร์ป้องกันและสังคม
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ มุนี เศรษฐบุตร
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ 医師ทัศนี นุชประยูร

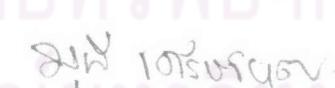
บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อనุষัตติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
 การศึกษาหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

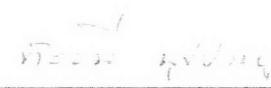

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร. Kasorn Wacharakay)

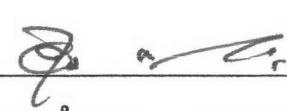
คณะกรรมการสอบบัณฑิตวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ นพ. ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ. มุนี เศรษฐบุตร)

 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ พญ. ทัศนี นุชประยูร)

 กรรมการ
 (นายอานันดา หลวงทอง)

พจน์ชัย ไตรภูร : ความ虚弱และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ ของเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตชนบท จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2535 (Prevalence and factors related to protein energy malnutrition (PEM) among preschool children in rural area of Nakhonratchasima province 1992) อาจารย์ที่ปรึกษา :
ผศ.นพ.มุนี เคราะห์สุบุตร, รศ.พญ.ทัศลนี นุชประยูร, 88 หน้า. ISMN 974-582-802-5

การสำรวจหาความ虚弱 และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ ของเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตชนบท จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการในระหว่าง เดือน พฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2535 โดยการสุ่มเด็กวัยก่อนเรียนตามเขตพื้นที่ จำนวน 1,229 รายและประเมินภาวะโภชนาการโดยการชั่งน้ำหนักเทียบกับอายุ เก็บข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ โดยการสัมภาษณ์มาตราและบันทึกลงในแบบล่อสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า ความ虚弱ของภาวะทุพโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ระดับ 1 ร้อยละ 27.8 ทุพโภชนาการระดับ 2 ร้อยละ 3.9 และภาวะโภชนาการปกติ ร้อยละ 68.3 มาตราเด็กวัยก่อนเรียน ส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ระหว่าง 20-35 ปี (ร้อยละ 86.4) อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 71.2 เสียงบุตรด้วยนมารดาคน 12-18 เดือน ร้อยละ 32.5 รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ มีรายได้ 1,500 - 5,000 บาท ร้อยละ 47.8 เด็กวัยก่อนเรียนส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ระหว่าง 12 - 24 เดือน (ร้อยละ 37.0) มีน้ำหนักแรกเกิด มากกว่า 3,000 กรัม ร้อยละ 54.7 และส่วนใหญ่ได้รับการล่ำร้าง เลริมภูมิคุ้มกันโรคครบตามกำหนด (ร้อยละ 95.4)

ภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียน มีความสัมพันธ์กับ อายุของเด็ก เพศของเด็ก การเจ็บป่วย ของเด็ก การได้รับการล่ำร้าง เลริมภูมิคุ้มกันโรค น้ำหนักเด็กแรกเกิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) นอกจานั้นยังพบว่า อาชีพมารดา อาชีพมาตรา ระดับการศึกษาของปัตรดา ระดับการศึกษาของมาตรา อายุ ของมาตรา จำนวนบุตรในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ภาควิชา เวชค่าล่อมรับป้องกันและสังคม
สาขาวิชา เวชค่าล่อมรับชุมชน
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อผู้อนุมัติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C445281 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE
KEY WORD: PRESCHOOL CHILDREN / MALNUTRITION / PREVALENCE / RELATED FACTORS.

POONCHAI TRIPHUTORN : PREVALENCE AND FACTORS RELATED TO PROTEIN ENERGY MALNUTRITION (PEM) AMONG PRESCHOOL CHILDREN IN RURAL AREA OF NAKHONRATCHASIMA PROVINCE 1992. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. DR. MUNEE SRESHTHABUTRA, ASSO.PROF.DR.THASSANEE NUCHPRAYOON. 88 PP.
ISBN 974-582-802-5

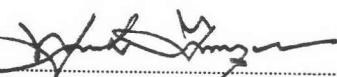
A prevalence survey of nutritional status and factors related to protein energy malnutrition (PEM) among preschool children in rural area of Nakhonratchasima province. was carried out during November to December 1992 by using multistage cluster random sampling.

The study found that the prevalence of the first degree malnutrition was 27.8%, the second degree was 3.9%, Most of the mothers preschool children aged 20-30 years. 71.2% of them were argi culturer, 32.5% of preschool children had gave breast feeding during 12-18 months. Most of the preschool aged 12-24 months (37.0%), birth weight of more than 3,000 grams was 54.7% and Immunization rate was 95.4%.

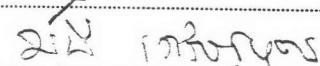
It was found in this study that there was the association with statistical significance between the nutritional status of the preschool children and children's factors as follows : birth weight, sex, previous illness, immunization rate. Concerning the parent's factors, it was found that there was association with statistical significance between mother' occupation, father' occupation, level of mother education, age of mother, family size and the preschool's nutritional status as well.

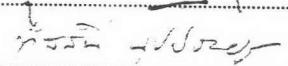
ภาควิชา..... เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา..... เวชศาสตร์ชุมชน.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2535.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

พูนชัย ไตรภูมิ : ความซุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ ของเด็กวัย ก่อนเรียน ในเขตชนบท จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2535 (Prevalence and factors related to protein energy malnutrition (PEM) among preschool children in rural area of Nakhonratchasima province 1992) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.นพ.มนี เศรษฐบุตร, รศ.พญ.ทัศนี นุชประยูร, 88 หน้า . ISBN 974-582-802-5

การสำรวจหาความซุก และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ ของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตชนบท จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการในระหว่าง เดือน พฤศจิกายน ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ.2535 โดยการสุ่มเด็กวัยก่อนเรียนตามเขตพื้นที่ จำนวน 1,229 ราย และประเมินภาวะโภชนาการโดยการซึ่งน้ำหนักเทียบกับอายุ เก็บข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ โดยการล้มภาษณ์มารดาและบันทึกลง ในแบบสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า ความซุกของภาวะทุพโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ระดับ 1 ร้อยละ 27.8 ทุพโภชนาการระดับ 2 ร้อยละ 3.9 และภาวะโภชนาการปกติ ร้อยละ 68.3 มารดาเด็กวัยก่อนเรียน ส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ระหว่าง 20 - 35 ปี (ร้อยละ 86.4) อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 71.2 เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาナン 12 - 18 เดือน ร้อยละ 32.5 ราย ได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ มีรายได้ 1,500 - 5,000 บาท ร้อยละ 47.8 เด็กวัยก่อนเรียน ส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ระหว่าง 12 - 24 เดือน(ร้อยละ 37.0) มีน้ำหนักแรกเกิด มากกว่า 3,000 กรัม ร้อยละ 54.7 และส่วนใหญ่ได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคครบตามเกณฑ์(ร้อยละ 95.4)

ภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียน มีความสัมพันธ์กับ อายุของเด็ก เพศของเด็ก การเจ็บป่วยของเด็ก การได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค น้ำหนักเด็กแรกเกิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) นอกจากนี้ยังพบว่า อาชีพบิดา อาชีพมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อายุของมารดา จำนวนบุตรในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

C445281 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORD : PRESCHOOL CHILDREN / MALNUTRITION / PREVALENCE / RELATED FACTORS.

POONCHAI TRIPHUTORN : PREVALENCE AND FACTERS RELATED TO PROTEIN ENERGY MALNUTRITION [PEM] AMONG PRESCHOOL CHILDREN IN RURAL AREA OF NAKHONRATCHASIMA PROVINCE 1992. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. DR.MUNEE SRESHTHABUTRA ASSO.PROF.DR.THASSANEE NUCHPRAYOON. 88 PP. ISBN 974-582-802-5

A prevalence survey of nutritional status and factors related to protein energy malnutrition [PEM] among preschool children in rural area of Nakhonratchasima province. was carried out during November to December 1992 by using multistage cluster random sampling.

The study found that the prevalence of the first degree malnutrition was 27.8 %, the second degree was 3.9 %. Most of the mothers preschool children aged 20-30 years. 71.2 % of them were agriculturer, 32.5% of preschool children had gave breast feeding during 12-18 months. Most of the preschool aged 12-24 months (37.0 %), birth weight of more than 3,000 grams was 54.7 % and Immunization rate was 95.4 %.

It was found in this study that there was the association with statistical significance between the nutritional status of the pre school children and children's factors as follows : birth weight, sex, previous illness, immunization rate. Concerning the parent's factors, it was found that there was association with statistical significance between mother'occupation, father'occupation, level of mother education, age of mother, family size and the preschool's nutritional status as well.

กิจกรรมประจำ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้จัดข้อขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์มุนี เศรษฐบุตร รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงทัศนี นุชประยูร รองศาสตราจารย์นายแพทย์ Wong Oajai วิพุธศิริ รองศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล อาจารย์สมรัตน์ เลิศมหาทดี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และการปรึกษาอย่างดีเยี่ยม และยัง เสียสละ เวลาอันมีค่า ในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ข้อขอบคุณ นายแพทย์ฉลอง ควรหา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ศุภษาท สุนะนังกุล หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและรักษาพยาบาล อาจารย์อำนาจ หลาทอง ที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และอ่านความเห็นชอบในการศึกษาวิจัย

ณโอกาสที่ผู้จัดต้องขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขอำเภอต่างๆ เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพฯ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดีเยี่ยม สุดท้ายต้องขอขอบคุณ ประชาชนทุกคนที่ให้ความร่วม และเสียสละเวลาให้แก่ ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

นายพนัชัย ไตรกุอร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๒
กิตติกรรมประกาศ.....	๓
สารบัญ	๔
สารบัญตาราง	๕
บทที่ ๑	
บทนำ ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	๑
คำถามของการวิจัย.....	๔
วัตถุประสงค์ทั่วไปของการวิจัย.....	๔
วัตถุประสงค์เฉพาะ	๔
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	๕
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๙
ข้อตกลง เนื้องต้นของการวิจัย.....	๑๐
ข้อจำกัดของการวิจัย	๑๑
๒	
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๒
๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๗
รูปแบบการวิจัย	๑๗
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	๑๗
ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	๑๘
เทคนิคสุ่มตัวอย่าง	๑๘
ผังการสุ่มตัวอย่าง	๒๐
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๒

	หน้า
การรวมข้อมูล	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
 4	
ผลการวิจัย	24
ความซูกของ เด็กทุพโภชนาการ	24
จำนวนและร้อยละของบัวจัยต่าง ๆ	25 - 46
บัวจัยต่าง ๆ ที่มีผลเกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ	47
 5	
อภิปรายผลการวิจัย	65
สรุปผลการวิจัย	69
ข้อเสนอแนะ	71
รายการอ้างอิง	72
ภาคผนวก	76
ประวัติผู้จัด	88

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญสารทั่วไป

หน้า

ตารางที่	1 แสดงจำนวนเด็กอายุ 1 - 5 ปี แยกตามกลุ่มอายุต่าง ๆ 25
	2 แสดงจำนวนและร้อยละของภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน 26
	3 แสดงจำนวนเด็กอายุ 1 - 5 ปี แยกตามเพศ 27
	4 แสดงจำนวนและร้อยละ ของน้ำหนักแรกเกิดของเด็กที่ศึกษา 28
	5 แสดงจำนวนเด็กอายุ 1 - 5 ปี แยกตามกลุ่มอายุ 29
	6 แสดงจำนวนและร้อยละ ของลำดับบุตรในครอบครัว 30
	7 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการเจ็บป่วยของเด็ก ในรอบ 1 เดือน ก่อน .. 31 การศึกษาวิจัย
	8 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการเจ็บป่วยของเด็กตั้งแต่แรกเกิด 32 จนถึงปัจจุบัน
	9 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการได้รับบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของ.. 32 เด็กที่ได้รับการศึกษา
	10 แสดงสถานภาพสมรสปัจจุบันของมาตรการเด็กวัยก่อนเรียน 33
	11 แสดงจำนวนและร้อยละ ของอาชีพของมาตรการเด็กที่ศึกษาวิจัย 34
	12 แสดงจำนวนและร้อยละ ของอาชีพของบิดาเด็กที่ศึกษาวิจัย 35
	13 แสดงจำนวนและร้อยละของการศึกษาของบิดาเด็กที่ศึกษาวิจัย 36
	14 แสดงจำนวนและร้อยละของการศึกษาของมาตรการเด็กที่ศึกษา 37
	15 แสดงจำนวนและร้อยละของอายุมาตรการเด็กที่ศึกษา 38
	16 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนบุตรในครอบครัว 39
	17 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ครอบครัวต่อเดือน ของครอบครัว 40
	18 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการย้ายบ้านของครอบครัวเด็กที่ศึกษา 41
	19 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการคงอาหารและลงคะแนนให้แม่บุตร 41
	20 แสดงจำนวนและร้อยละ ของผู้เลี้ยงดูเด็ก 42
	21 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมาตรการ 43
	22 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการหย่านมมาตรการในเด็กที่ศึกษาวิจัย 43

23	แสดงจำนวนและร้อยละ ของการหย่านมผสมสำหรับทารก หรือนมอื่นๆที่ ...	44
	ไม่ใช่นมมาตรา	
24	แสดงจำนวนและร้อยละ ของการให้บริการด้านสาธารณสุข	45
	เมื่อเด็กเจ็บป่วย แยกตามสถานบริการ	
25	แสดงจำนวนและร้อยละ ของการเริ่มให้อาหารเสริมแก่เด็กที่ศึกษา	46
26	แสดงจำนวนและร้อยละ ของอาหารเสริมที่ให้แก่เด็ก	47
27	แสดงความสัมพันธ์ด้านน้ำหนักแรกเกิด กับภาวะ โภชนาการของเด็ก.....	48
	วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
28	แสดงความสัมพันธ์ด้านลำดับบุตร กับภาวะ โภชนาการ ของเด็ก.....	49
	วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
29	แสดงความสัมพันธ์ด้านการเจ็บป่วย กับภาวะ โภชนาการของเด็ก...	50
	วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
30	แสดงความสัมพันธ์ด้านเพศของเด็ก กับภาวะ โภชนาการ ของเด็ก.....	51
	วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
31	แสดงความสัมพันธ์ด้านการรับบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค กับ.....	52
	ภาวะ โภชนาการ ของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
32	แสดงความสัมพันธ์ด้านอายุเด็ก กับภาวะ โภชนาการ ของเด็กวัยก่อนเรียน... .	53
	ในเขตชนบท	
33	แสดงความสัมพันธ์ด้านการหย่านมมาตรา กับภาวะ โภชนาการของเด็ก....	54
	วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
34	แสดงความสัมพันธ์ด้านอาชีพของบิดาเด็ก กับภาวะ โภชนาการ ของเด็ก....	55
	วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
35	แสดงความสัมพันธ์ด้านอาชีพของมาตรเด็ก กับภาวะ โภชนาการของ	56
	เด็กวัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
36	แสดงความสัมพันธ์ด้านการศึกษาของบิดาเด็ก กับภาวะ โภชนาการ.....	57
	เด็กวัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
37	แสดงความสัมพันธ์ด้านการศึกษาของมาตรเด็ก กับภาวะ โภชนาการ.....	58
	ของวัยก่อนเรียนในเขตชนบท	

ตารางที่ 38 แสดงความล้มพ้นด้านผู้เลี้ยงดูเด็ก กับภาวะ โภชนาการของเด็กปกติ.....	59
วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
39 แสดงความล้มพ้นด้านการดูแลอาหารแสลง และ ให้บุตรกินนมารดา	60
กับภาวะ โภชนาการ ของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
40 แสดงความล้มพ้นด้านอายุของมารดา กับภาวะ โภชนาการ ของเด็ก.....	61
วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
41 แสดงความล้มพ้นด้านจำนวนบุตร กับภาวะ โภชนาการ ของเด็กปกติกับ.....	62
วัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
42 แสดงความล้มพ้นด้านสถานภาพสมรสของมารดา กับภาวะ โภชนาการ....	63
ของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตชนบท	
43 แสดงความล้มพ้นด้านรายได้ของครอบครัวต่อเดือน กับภาวะ โภชนาการ...	64
ของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตชนบท	

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย